

מעדני אשר

גיליון שנ"ה
(שנה ח')

פרשת תרומה תשע"א

ד"ר ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תכל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא

האם אין מצוה לעשות ארון בבית המקדש כשאר לוחות?
איתא בגמ' יומא כ"א ע"ב דבבית שני לא היה ארון.

הנה הרש"ש יומא כ"א ע"ב הקשה מדוע לא עשו ארון אחר בבית שני, ואי משום דכתיב ונתת אל הארון את העדות דמשמע דעיקרו אינו אלא לצורך העדות, הלא גם בחושן כתוב ונתת אל חושן המשפט את האורים, ואפילו הכי בבית שני עשו חשן אף שלא היה אורים ותומים, כמו שמבואר ברש"י תצוה כ"ח ל' ועיין תוס' יומא שחולק על רש"י וסבירא ליה שהיה אורים ותומים בבית שני, וכבר נחלקו בזה הראב"ד והרמב"ם בריש הלכות בית הבחירה, א"כ מדוע לא עשו ארון בבית שני.

ומתוך הרש"ש: ואולי משום דכפל הש"ת בצווי נתינת העדות אל הארון בפרשת תרומה ט"ז וכ"א ומשמע דשינה עליו הכתוב לעכב.

וכן כתב במשך חכמה בפרשתו כ"ה כ"א על הפסוק ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך וז"ל הנה כל הכלים עשו במקדש שני לבד הארון, כי הלוחות נגנזו יומא כ"ב ב' והלוחות מעכבים הארון, ובקדשים, כל מקום ששנה הכתוב לעכב, לכן תנא ביה קרא, דאינו ארון עד שיותן בו העדות, וכיון שבמקדש שני לא היו בו לוחות, לא היה ארון, ויפה כתב הרמב"ן שאם נשבר הארון צריך לעשותו מחדש, שכל זמן שיש לוחות היא מצות עשה לדורות.

וכן כתב בחידושי הגר"ז סימן קמ"ט דהארון של מקדש הוא רק בשביל הלוחות, והראיה שהרי בבית שני לא עשו ארון, ומוכרח דהטעם הוא בשביל שלא היו הלוחות.

וכן כתב במנחת חינוך מצוה צ"ה וז"ל והנה מכלי המקדש לעשות ארון וכפורת, כמפורש בתורה, אך עיקר עשיית הארון כדי שיהיו הלוחות מונחים בתוכו, כמבואר בפרשת תרומה, ונתת אל הארון את העדות, ובפסוק במלכים א' ח' ט' אין בארון רק שני לוחות האבנים וגו'. ובגמ' בבא בתרא י"ד ע"א יש פלוגתא, רבי מאיר סובר דגם ספר תורה היה מונח בארון, ושברי לוחות היו מונחים לכולי עלמא בארון, וגם עמודים עי"ש, מ"מ עיקר עבוד הלוחות אשר הדברות היו עליהם, ובבית ראשון שנגנז הארון עם העדות בימי יאשיה המלך ע"ה, לא עשו עוד ארון, ובבית שני לא היה ארון, כי למה צריך ארון כיון שנגנזו הלוחות ג"כ, אין מצוה לעשות ארון, והארון אינו מעכב, אף שהוא מדיני המצוה להר"מ, מ"מ יש הרבה דיני המצוות שאין מעכבין בדיעבד.

והגר"ף פערלא כתב דלכן לא עשו בבית שני ארון, משום דהיה צורך שעה ועל פי נביא.

מדוע עשיית ארון בבית המקדש אינה מצוה בפני עצמה כמו כל המצוות?

בפרשתו כ"ה י' ועשו ארון עצי שיטים וגו'.

יש להקשות: מדוע מוני המצוות לא מנו את המצוה של עשיית ארון כיון דהויה מצוה ככל המצוות, כך מקשה במגלת אסתר מצוה ל"ג, וכן במעין חכמה על תר"ג מצוות, וכן בשו"ת אבני נזר יור"ד סימן תנ"ד.

איכא כמה תרוצים:

א. משום שהיא בכלל עשיית המקדש, שכל כלי המקדש בכלל, כך כתב הרמב"ם בספר המצוות.

ב. משום שאינה מצוה הנוהגת לדורות, שלא נצטרך לעולם לעשות ארון שני, שהארון גנוז הוא ולעתיד ישוב אלינו, ואף שלמה עשה כל הכלים מחדש לא עשה ארון חדש, כך תירץ במגילת אסתר מצוה ל"ג.

ובשו"ת אבני נזר יורה דעה סימן תנ"ד תמה עליו: וז"ל ואין דבריו נכונים בעיני שהרי הרמב"ם מנה מצות החרם תחרימם דז' אומות ולא תעשה דלא תחיה כל נשמה, וכתב דאף שכבר אבד זכרם חשיב נוהגת לדורות משום שאלו היה בעולם היינו מצווין להחרימם, וכ"ש שמטעם זה ימנה עשיית ארון וכפורת משום שאלו היה נאבד היינו מצווין לעשות אחר.

ג. משום שעיקר תכלית ביהמ"ק לצורך ארון וכפורת כדכתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. וכבר אמרו מעולם לא ירדה שכונה למטה מעשרה טפחים, ולסבת זה ארון תשעה וכפורת טפח וכתוב ונועדתי לך וגו', ועוד הביא פסוקים מדברי קבלה המורים שתכלית בית המקדש לצורך ארון וכפורת ע"כ אין למנותם לשתי מצוות, ומנה בית המקדש שהיא מצוה לעצמה והוא לצורך ארון וכפורת, כך תירץ בספר מעיין החכמה סי' ע"ד.

ויש מן הראשונים חולקים וסוברים, שעשיית הארון נמנית למצוה בפני עצמה, ואף על פי ששאר הכלים, כגון שלחן ומנורה ומזבח אינם מצוות בפני עצמן, הרי זה משום שהם באים כהכשר עבודה: מנורה להדליק בה, שלחן להניח עליו לחם הפנים, מזבח להקריב עליו, ולפיכך הם נכללים בכלל מצות העבודות האלו, אבל הארון יצא למצוה בפני עצמה, שהרי אינו בא לשם עבודת המקדש, ואין שום מעשה ממעשי המקדש נעשה בו, ואף מצוה הנוהגת לדורות היא, שלעתיד כשימצאו הלוחות ולא יהיה הארון עמהם, או אם ישבר ויפסד, מצוה עלינו לעשות ארון אחר, כך כתב הרמב"ן בספר המצוות מצוה ל"ג, ועיין בליקוטי שיחות פר' תרומה גליון כ' קל"ג דברים נפלאים בענין זה.

גליון זה נודב לזכותו של ידידינו הנגיד הנכבד

המוסר נפשו למען הפצת הגליון בברזיל

הרב ישראל אפרים מנשה זאיאנץ שליט"א

יהא רעוא שזכות התורה של רבבות הקוראים ישפיע עליו

שפע ברכה והצלחה ונחת מכל יוצאי חלציו

איך ילפינן מהארון שהמוציא משא למעלה מעשרה חיוב

הרי הארון היה חי נושא את עצמו?

איתא בגמ' שבת צ"ב עמוד א' אמר רבי אלעזר המוציא משאוי למעלה מעשרה טפחים חיוב, שכן משא בני קהת, ומקשה בגמ' ומשא בני קהת מנלן דכתיב במדבר ג' על המשכן ועל המזבח סביב, מקיש מזבח למשכן, מה משכן עשר אמות אף מזבח עשר אמות, ומשכן גופיה מנלן דכתיב שמות כ"ו עשר אמות ארך הקרש וכתיב שמות מ' ויפרש את האהל על המשכן, ואמר רב משה רבינו פרשו, מכאן אתה למד גובהן של לויים עשר אמות וגמירי, דכל טונא דמידלי במוטות תילתא מלעיל, ותרי תילתי מלתחת אישתכח דהוה מידלי טובא, ואיבעית אימא מארון דאמר מר ארון תשעה, וכפורת טפח הרי כאן עשרה. וגמירי, דכל טונא דמידלי במוטות תילתא מלעיל ותרי תילתי מלרע, אישתכח דלמעלה מעשרה הוה קאי.

יש להקשות: איך ילפינן מארון שמשא יותר מעשרה טפחים חיוב, הרי איתא בגמ' סוטה ל"ה דהארון היה נושא את נושאו, א"כ אף אחד לא הוציא משא כלל דהויא כמו חי נושא את עצמו שפטור וכתבו התוס' שבת צ"ד ע"א משום דמשכן לא היה חי נושא את עצמו, א"כ איך ילפינן משם.

והנה בשפת אמת שבת צ"ב עמוד א' כתב הא דלישנא קמא יליף ממזבח ולא יליף מארון י"ל כמו דהמוציא חי פטור משום דחי נושא את עצמו, כן בארון דחי' נושא את נושאו פטור ולא עבודה היא.

מעדני אשר: אבל מ"מ קשה ללישנא אחרינא איך יליף משם.

החתם סופר שבת צ"ב עמוד א' כתב דלא על הארון עם הלוחות קאמר כי הוא נושא את נושאו ולא שייך ב' גמירי כל טונא וכו' ולא מיירי אלא מהארון ששברי לוחות בתוכם וגם הוא היה ט' טפחים

מעדני אשר: נראה לתרץ על פי מה שכתב בדעת זקנים בבעלי התוס' בפרשתן כ"ה י"א שכתב ראוי היה הארון להיות זהב כולו אלא לפי שהיה נישא בכתף ויכביד יותר מדאי, ואע"ג דאמרין נושאו נושא לפי שעה, וקשיא לי א"כ למה איתא בגמ' דנענש עוזא וצ"ע, עכ"פ חזינן מדבריו דסבירא ליה שזה היה רק הוראת שעה, לפי הנ"ל אתי שפיר איך ילפינן ממשא בני קהת דלא בכל זמן היה הארון נושא נושאיו.

והנה בחפץ חיים בפרשת נשא ז' ט' על הא דכתוב שם בתורה ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו כתב דבר נפלא בענין הארון נושא את נושאו: ובשם גדול שמעתי, כי בשביל כך לא נתן משה רבינו שוורים לשבט קהתי לשאת את הארון, כי הלא הארון היה נושא את נושאו, ואין זה דרך כבוד לארון שישא עליו בהמות.

האם מותר לאכול מצה נפוחה בפסח?

בפרשתן כ"ה ל' ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד.

איתא בגמ' מנחות צ"ד ע"מ א' דלחם הפנים היה שלש תבניות, אחד שנותנה כשעדיין היא בצק, ואחד היה בתנור, וכשהוא רודה נותנה בתבנית כדי שלא תתקלקל, ומקשה בגמ' שיחזרנו לתבנית הראשונה, ומתרץ הגמ' כיון דאפו את הלחם אז זה התנפח ואינו נכנס לתבנית הקודם לכן היה צריך תבנית אחר, חזינן דלחם הפנים היה מתנפח באפייתה.

יש להקשות: הרי לחם הפנים חיוב להיות מצה, עיין מנחות נ"ב ע"ב א"כ איך כשר לחם הפנים שהתנפח הרי זה חמץ.

ראשית דבר נברר האם מצה נפוחה בפסח יש בזה חשש חימוץ:

הנה הרמ"א אור"ח סימן תס"א ס"ק ה' פסק מצה נפוחה באמציעתה אסורה.

והט"ז אור"ח סימן תס"א ס"ק ו' כתב וז"ל מעיד אני עלי שמים וארץ כי לא ראיתי פעם אחד מן חותני שאסר שום מצה מחמת שנתפחה באמציעתיה ואמר בכל פעם שזה בא מחמת דקירת המצות או שלא נערכה העיסה כראוי, רק שבחיבורו פסק שיש פרושים לאסור ולאו דסמכא נינהו כי כל ימיו לא אסר דבר זה ואדרבה שחק על האוסרין על כן אין להפסיד ממון ישראל בשביל זה, וכדאי הוא הרב מהר"ש שמיקל בכל ענין באפייה כמ"ש במהר"ל.

והמגן אברהם סימן תס"א תמה על הט"ז: וז"ל והפריז על מדותיו להקל ראש בדבר שאבותינו ואבות אבותינו נהגו בו איסור וגם מהר"ש לא התיר אלא בעלה בתחתיתו קרום כמו שעולה על הפת אע"פ שהיתה כמו אגרוף וכמ"ש רמ"א אבל נפוחה באמציעתיה לא התיר, מיהו בהגהות מהר"ל דפוס הנווא' כתב דמהר"ש התיר נפוחה שעלתה מחמת אפייה, ומה שכתב שהב"ח שחק על האוסרין נ"ל ששמע וטעה היינו שיש אוסרין אם נמצא נקב במצה והוא גדול כאגוז או כאצבע קטנה אע"פ שלא עלה העליון למעלה על זה שחק ואמר שבא מן הדקירה והעריכה, אבל כשהעליון עלה למעלה דזה ודאי אסור כמ"ש בחבורו ואפי' ס' לא מהני אפי' קודם פסח דכולה נתחמצה וכ"כ מור"ם לובלין בתשובה.

ובחק יעקב אור"ח סימן תס"א ס"ק ט' תמה על הרמ"א מגמ' הנ"ל דחזינן דלחם הפנים שהוא מצה וכשירה אף כשהוא נפוחה, וכן הקשה באליה רבה אור"ח סימן תס"א.

איכא כמה תרוצים:

א. לא מיירי כלל בנפיחה דמהר"ל אלא במה שראינו בעין פעם בפעם שהמצות שמורות שלנו מפני שעבות קצת מתעבות בתנור וכמותן מתגדל ומתרחב ולטעם זה היה צריך דפוס אחר ללחם הפנים אבל לא שגדל בגובה, כך תירץ בש"ת הרמ"ז סימן נ"ג.

ב. לאו ראייה כלל, דמ"מ אין רואין חלל אלא מעצמו מוגדל ולא מחמת חימוץ, כך כתב באליה רבה אור"ח סימן תס"א.

האם יש חיוב להניח את הבימה דווקא באמצע בית הכנסת

ומדוע סטדנר של השליח ציבור אין צריך?

יש לחקור האם יש חיוב להניח את הבימה בבית הכנסת דווקא באמצע דומיא דמזבח שהיה באמצע או דילמא מותר להניחו גם בצד.

הנה הרמב"ם פ"א מהלכות תפלה ה"ג, כתב וז"ל ומעמידין בימה באמצע כדי שיעלה עליה הקורא בתורה או מי אשר ישמיע לעם דברי כיבושין כדי שישמעו כולם.

וכן פסק הרמ"א אור"ח סימן ק"נ ס"ק ה' דמעמידין בימה באמצע כדי שיעלה עליה הקורא בתורה או מי אשר ישמיע לעם דברי כיבושין כדי שישמעו כולם.

ובכסף משנה שם על הרמב"ם וז"ל ואל תשיבני מהבימות שבונים בימים האלו בקצת מקומות בסוף בית הכנסת ולא באמצע, כי העמדה באמצע אינו מהחיוב, אך הכל לפי המקום והזמן, שבאותם הזמנים שהיו בתי כנסיות גדולים היו צריכים להעמיד הבימה באמצע כדי להשמיע לכל העם, אך בזמנים הללו שבעונותינו בתי כנסיות שלנו שלנו הם קטנים וכל העם שומעים, יותר נוי הוא להיות לצד אחד מלהיות באמצע.

ובשו"ת חתם סופר אור"ח סימן כ"ח הביא דברי הכסף משנה הנ"ל ותמה עליו: מגמ' סוכה נ"א ע"ב דמשמע להדיא שהתיבה צריך להיות באמצע, שהרי איתא התם בגמ' אלכסנדריא של מצרים ובימה של עץ באמצעיתה, וחזן הכנסת עומד עליה והסודרין בידו, וכיון שהגיע לענות אמן הלה מניף בסודר, וכל העם עונין אמן, א"כ ק"ו השתא ומה אלכסנדריא שבכל זאת לא שמעו כל הקהל שהצריכו להניף בסודרים ואפ"ה העמידו באמצע ולא בסוף, אע"ג שככה היה יכולים לראות הנפת סודר מהסוף כמו מהאמצע ואם לא די בסודר א' יעמידו שנים, אע"כ לא שפיר דמי למיעבד הכי.

וכותב החתם סופר דמסברא נמי צריך להיות הבימה באמצע: כיון שאנו מחזיקין הבימה שבה קורין פרשת הקרבנות כמו מזבח הפנימי, שמפני כן מסבבים הבימה בחג הסוכות כמו שסיבבו המזבח, ואותו המזבח שעמד בהיכל לפני ארון הקודש, שהוא מזבח מקטר קטורת היה עומד באמצע הבית מכוון בין מנורה לשולחן, כרש"י בפרשת תרומה כ"ו, ל"ה, ובש"ס יומא ל"ג ע"ב, הרמב"ם פ"א מבית הבחירה ה"ז ויען הבימה שלנו עומדת בפנים כמזבח הפנימי, ולכן ראוי להעמידו באמצע הבית הכנסת לדמותו לבית המקדש בכל האפשר, ואין לשנות במקדש מעט שלנו.

וכן בשו"ת כתב סופר אור"ח סימן י"ט מחה נגד אותם שרוצים לבטל את המנהג להניח את הבימה באמצע.

וכן כתב טעם הנ"ל מדעת עצמו בשו"ת משיב דבר חלק א' סימן ט"ו וכותב דשוב מצא שכן כתב החתם סופר.

ובשו"ת יהודה יעלה אורח חיים סימן ג' כתב עוד טעם מדוע צריך להניח הבימה באמצע, משום דקריאת התורה דומיא דקבלתה בסיני בעינן שהיו ישראל מקיפים ההר סביב והתורה באמצע על גביהם.

ובשו"ת רבי עזריאל הילדסהיימר חלק א' אורח חיים סימן כ' נשאל על מה שכתב הרמב"ם שהבימה באמצע כדי שיעלה עליה הקורא

בתורה או מי אשר אומר לעם דברי כיבושין כדי שישמעו כולם, דא"כ קשה דגם התיבה אשר לפני יורד השליח צבור היה לה להיות באמצע כדי שישמעו, ואין זכרון לזה ואדרבה המנהג להיפך.

ומכח קושיא זו רצה השואל לומר: דבימי הגמ' והרמב"ם היה כל אחד העולה לתורה קורא לעצמו, ובאשר כי אין לכל איש קול גדול שישמעו הצבור לכך צריך עכ"פ הבימה באמצע כדי שישמעו, אבל היורד לפני התיבה כתב הרמב"ם בפ"ח מהלכות תפלה ה"א ומשתדלין להיות ש"צ אדם שקולו ערב, וא"כ אף אם יעמוד למעלה בקצה העליון ג"כ ישמעו אותו, כי יבחרו איש אשר הוד קולו ישמע בכל הבית, ואף דגם דבימי הרמ"א היה החזן קורא בתורה לכל העולים, מ"מ הרי יש עוד טעם לשבח כדי שישמעו דברי כיבושין ולכן כתב דמעמידין בימה באמצע, אבל לדידן כל שני הטעמים נפלו לבירא, כיון דהחזן קורא בתורה לכל העולים, וגם הדרשן אומר דברי כיבושים אצל ארון הקדש.

וענה לו: מה שכתב דמקור דין של רמ"א הם דברי הרמב"ם פ"א מתפלה אלא שלא הביא רק טעם א' של הרמב"ם והניח טעם אחרון וכן הטור לא הביא רק טעם א', ואפשר שגם בזמן הטור כבר נתבטל המנהג של טעם ב' של הרמב"ם.

ומה שדקדק מעלתו מתיבה של ש"ץ: י"ל דהנה יש לדקדק בהמשך לשונו של הרמ"א שכתב וז"ל: ועושיין וכו' וישמעו כולם וכשתפלל הש"ץ וכו', ומדקדוק לשונו נראה דזהו החילוק בין הבימה והתיבה דהתיבה צריך להיות פניו נגד ההיכל שהוא במזרח ופשיטא דבין יחיד בין צבור צריכין להתפלל בזמן הזה לצד מזרח אבל בבימה אין צריך לזה אלא דהבימה היא נגד העם דהיינו כדי שישמעו הם, ובאמת צווח הכ"מ נגד מנהג שלנו דפני הקורא נגד ההיכל, ואע"פ דבאמת גם מנהגינו כן אפשר דהיינו משום שגם באופן זה ישמעו כולם וא"כ אפשר לקיים שניהם מוטב שגם פני הקורא נגד רוח מזרחית, ובזה מיושב מה שהקשה הא אותו טעם הוא ג"כ בתיבה של החזן דאותו תיבה א"א להעמידו באמצע מפני שצריך להיות אצל הקיר ככל האפשר כמבואר בש"ס וש"ע הלכות תפלה ועכ"פ אסור להיות דבר תלוש מפסיק ופשוט הוא.

ומה שהקשה למה לא חששו שלא ישמעו העם אצל תפלה י"ל חדא דלפי הנ"ל א"א בענין אחר דתפלה הוא דבר הרגיל אצל כל אדם ובשמיעה מעט יבינו משא"כ בקורא בתורה, וגם דבקורא בתורה החמירו יותר שישמעו כולם משום שהוא או תקנת משה רבינו או תקנת עזרא יעויין במ"א סי' קל"ה וחוצו מזו נ"ל כי אע"פ שנתבטל המנהג לדרוש על הבימה ובאמת שבק"ק כאן יש זכרון למנהג זה בדרשה של ר"ה קודם תקיעת שופר, יש לקיים המנהג בקריאת התורה, וחילוק גדול יש לחלק דהדרשן אחוריו נגד ההיכל ופניו נגד העם ובזה יוכלו כולם לשמוע מפני שעיני העדה רואות את מורם, אבל בקריאת התורה אחוריו של הקורא נגד העם ופניו נגד ההיכל יש לחוש שלא ישמעו כולם. וחילוק זה ברור וא"כ אין ראייה לא מהדרשנים ולא מהחזנים.

ומה שחילק דבזמן הזה אין מקום לאותו מנהג משום שהקורא מקריא לכל יחיד ויחיד וכמו כן בתפלת ש"ץ, מדברי הרמב"ם פ"ה דתפלה הלכה ז"א.

מכתבים למערכת

מדוע אין רוצעין את העבד מיד כשנמכר לעבד הרי אז עובר על מה שמעמך בהר סיני
מה שהקשתם בשם הראשונים מדוע אין רוצעין את העבד מיד שנמכר לעבד כיון שהטעם שנרצע משום דמנכר בגנבתו, וכן במוכר עצמו דהטעם שנרצע משום דעובר על כי לי בני ישראל עבדים א"כ מיד שמכר עצמו היה צריך לרצוע אותו, ותרצתם בארבע אופנים.

הרב אברהם יוסף פרסטר שליט"א כולל עיון בעלוא בית משם
נראה לציין תרוץ נפלא מהגאון רבי מאיר אריק זצ"ל דהנה הרמב"ם פרק א' מהלכות עבדים כתב שעני שאין לו פרנסה ראוי למכור את עצמו לצורך פרנסה, אבל אסור למכור עצמו כדי להרויח דמים ולהצניעם עד לעתיד או ליתנם לבעל בית, ויש לומר דמהאי טעמא אין רוצעין את העבד בפעם ראשונה דהילמא מוכר את עצמו לצורך פרנסת ביתו, אבל כשמכר את עצמו בפעם השנייה אף שכבר יש בידו כסף מקנהו מפעם הראשונה דהלא אין חסר כסף כלום כי רבו פרנס את ביתו כל זמן שהיה עבד לכן רוצעין אותו כי בודאי אינו מוכר את עצמו בשביל פרנסה, ובמכרוהו בית דין אינו נרצע בפעם הראשונה דהילמא גנב מחוסר פיו וכדכתיב במשלי ו' אל תבז לנגב כי יגנב למלאות נפשו כי רעבה, ואף שהיה רשאי כי למכור את עצמו לצורך פרנסתו ומדוע גנב יש לתלות שנתבייש לזלול עצמו לעמוד על אבן המקח בשוק ולהמכר בפומבי, אבל כשמכר את עצמו בפעם השני מגלה דעת שאין לו בושה להימכר בפומבי ולכן נרצע מדוע שגנב בפעם הראשונה ולא נמכר.

הרב שמואל צבי שניט שליט"א בני ברק
נראה לציין מה שנתרץ בחומש שי למורא ביאורים להאדמו"ר מליובאוויטש זי"ע שמפרש דאין להענישם מיד כי אל תבז לנגב כי יגנב למלאות נפו כי רעבה וכן המוכר עצמו היה מרוחק פרנסה ואינו רוצים בכך ומצפים כי יבא יום נאולתם ותסר מהם חרפת הגנבה והעבדות אבל אם הגיע זמן שיכולים לצאת ואינם יוצאים אז התברר שזה היה בשאט נפש.

הרב יואל אברהם מושקוביץ שליט"א כולל סטאטא ירושלים
יש לציין דהגור אריה תירץ דאינו נקרא קונה ארון לעצמו אלא א"כ קונה ארון לעצמו לעולם ולכן רק לאחר שנרצע קונה ארון לעצמו עד היובל שנאמר בו ועבדו לעולם.

הב"ח יושע יואל מאטצען נ"ו ירושלים
נראה לתרץ, לפי מה שראיתי בספר מרפסין אגרי שהקשה דלכאורה הלא הלאו של לא תגנב הנאמר בעשרת הדברות הוא בגונב נפשות, וא"כ היה לנו לרצוע את אונן של גונב נפשות ולא של גונב ממון שנמכר על מה שלא היה בידו לשלם גניבתו ותירץ שם דאדם לאחר שש שנות עבדתו אומר אהבתי את אדוני לא אצא חופשי הרי הוא גונב נפש מכלל ישראל כשמכור עצמו והרי הוא בכלל מה שנאמר וכי ימצא איש גונב נפשות מאחיו והתעמר בו ומכרו ולכן און של אדם זה צריכים להירצע, ולענינו נמי יש לומר דכיון דבתחילת שש שנים לא היה אלא גונב ממון לא היה ראוי להירצע אך לאחר שש שנים שהתחיל מרצונו לגנוב את נפשו נרצע.

הב"ח יצחק לפשין נ"ו אנטארפן ישיבת בריסק ירושלים
נראה לתרץ ע"פ מה שכתב רש"י קדושין ט"ו ע"א ד"ה ליקנסיה וז"ל על שאמר לא אצא ועבר על כי עבדי הם, והוא קונה ארון לעצמו תנם, משמע מדבריו דהאסור הוא דווקא בתנם אבל בשכר מותר למכור את עצמו, לפי זה אתי שפיר דפעם ראשונה מכר עצמו לשכר לכן אינו נרצע.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
למס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il
ליבורים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנייים נא להתקשר למערכת

האם יש איסור לדיין לאכול קודם שדן
מה שהבאתם בשם הוזהר שאסור לדיין לאכול קודם שדן, והבאתם בשם כמה פוסקים דלכן לא הביאו הפוסקים הלכה הזאת, משום דגמ' שלנו פליג על זה.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מוהיקו הית
יש להעיר דגמ' שלנו נמי משמע קצת שאסור לאכול קודם שדן דאיתא בגמ' שבת ו' ע"מ א' רב חסדא ורבה בר רב הונא הווי יתבי בדינא כולי יומא, הוה קא חליש לבייהו, וברשי' לשון תענית שלא אכלו כל היום בשביל שדנו הדין ועי"ש בגמ' עד מתי יושבין בדיון אמר רבי שמעון עד זמן סעודה וכן נפסק בחו"מ משמע קצת דאסור לאכול קודם הדין, וכן נראה לציין דבכסף הקדשים חו"מ סימן ה' ס"ק ג' כתב לבאר מנהגו אף לשבת הוזהר וז"ל בקיצור ופוק חזי מאי עמא דבר דלית דחש כלל שלא לדון אחר אכילת קבע דיני ממונות הגם שאינו נחוץ וכל עמודי עולם בכל הדורות לא חשו כלל לזה, אלא פשיטא שקפידת הוזה"ק היא רק על אכילה מתחילת עיון הדין עד גמר המשפט בפסק דאין שאין מלינים אותו ואפשר לגומרו בלי שגיגע זמן סעודה בינתים וכן שתיה אפילו שאין בו שיעור לשכרותם ואכילת עראי יש למנוע בנתיים כי אמתת המשפט הוא ע"י הסרתן אהבת בצע ותאוותיו ונטיותיו לעניני עולם הזה לזאת יש למנוע את עצמו מאכילה ושתיה ועי"ש מה שהאריך עוד בזה.

הרב אברהם בטאט שליט"א כולל כתר ששנים ביתר עולית
נמי העיר מכסף קדשים הנ"ל.

מדוע בספק ממון אוליגן לקולא הרי ספק איסור לחומרא וכל ספק ממון הוא ספק איסור גול
מה שהקשתם בשם אחרונים אמאי בספק ממון אוליגן לקולא ואמרין המוציא מחברו עליו הראיה, הא בספק איסור אוליגן לחומרא, וספק ממון הוא ג"כ ספק איסור גול ואמאי לא אוליגן לחומרא, ותרצתם בב' אופנים.

הרב יוסף דוב הלוי הר"ר שליט"א כולל הרב"ה ירושלים
יש לציין דבוקבץ שיעורים ב"ב אות רנ"ח מתחילה מביא מה שכתב בקונטרס הספקות, דלא תגזול הוא בתולדה מדיני ממונות, ובאם שייך למזוח מדיני ממון שוב ליכא איסורא לא תגזול, והקשה בגמ' ב"ב נ"ז ע"ב בעצם השותפין דאיכא דקפדי ואיכא דלא קפדי ובה ליכא שום ספק בזכונ הממון כלל רק ספק איסור אם מותר לו לכתחלה להשתמש בלא דעת בעלים ורק ספק איסור איכא ואע"פ דעת הרשב"א לקולא ומשתמש בחדר לכתחילה, ומה פשט הקובץ שיעורים דספק גול לקולא והקשה דצ"ע מנא תיתי ומנלן שאיסור גזילה משונה מאר איסורים וספיקא לקולא.

הרב נתנאל אנושי שליט"א בני ברק
יש לציין דבשערי יושר להגר"ש שקאף זצ"ל תירץ דאחר שנפסקים משפטי הממון אמרין לא תגזול ולכן במשפטי הממון אמרין ספק לקולא, ורק אח"כ חל ענין של לא תגזול ואם מצד משפטי הממון אפילו מספק פסקין שזה שייך לפלוני או אין מקום כלל לספק גול.

מדוע מי ששלח שוחט לשוחט את בהמתו וקלקל אינו חייב
הרי הוא שומר שכר מקבל שכר ברכה

מה שהקשתם בשם הקצות ועוד אחרונים בהא דקמ"ל חו"מ סימן ט"ו ס"ד ר' נתן בהמה לטבח, וגיבול בשכר, חייב לשלם דמיה ואם שחט בתנם, אם היה טבח מומחה פטור, ואם אינו מומחה חייב, דיש להקשות: מדוע כששחט מומחה בתנם פטור, הרי קמ"ל דברכה שויא עשרה וחובים, א"כ היא השוחט שומר שכר, ומדוע אינו חייב, ותרצתם.

הרה"ג רבי בן ציון אפל שליט"א משפיע באשדוד
הרב יצחק קדמון שליט"א שליטים
נראה לתרץ, דמיידי שאין השוחט מברך על שחיטת בהמה זו דווקא אלא שיש לפניו הרבה לשוחט ומברך ברכה אותה לכולם וא"כ ליכא שר ברכה בבהמה זו.

שמועה טובה תדשן עצם
בשורה משמחת לשוחרי התורה וביותר לצאצאי האי גאון וקדוש
ר' עמרם חסידא זצוק"ל
מסגל החבורה של רשכבה"ג מרן החתם סופר זצוק"ל
בהגלות אמרונתיו הק' על התורה והירושיו המאירות על סוגיות השי"ס לאור עולם ברב פאר והדר
אשר עד עתה לא עלה על מכבש הדפוס כראוי וכיאות, הספר הק' מעוטר בתולדות רבינו הק' ופעולותיו המרובות בחו"ל ובארצה"ק ת"ז

להשיג את הספר
ב"ב: הרה"ג ר' שמואל ברגר רח' דבורה הנביאה 4 ט"ל 03-6181684
בית שמש: הרב יהושע ברגר רחוב רבי יהושע ט"ל 5 02-9996258
אלעד: הרב ישראל ברגר רחוב בן זכאי 7/87 ט"ל 03-9088273

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הנגיד הנכבד
הרב דוד בעק שליט"א ציריך שוויץ
לרגל שמחת הולדת נינתו תחי' בת לנכדו
הרב **עקיבא אדיז שליט"א** ירושלים
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבנות ירוה נחת מכל יוצאי הלציו ויעלית בכל אשר יפנה